

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра майстерності актора

АНОТАЦІЯ

до творчого проєкту

**Захист сценічного образу Вона в дипломній виставі за моноп'єсою
Неди Неждани «Otvetka@ua»**

на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Виконала:

здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
Євгенія ГОЛОСНА

Керівник творчого проєкту:

Старший викладач кафедри майстерності
актора ХДАК, заслужений артист України
Павло КУЧИН

Рецензент:

Режисер-постановник Харківського
державного академічного українського
драматичного театру імені.
Т.Г.Шевченка, заслужений діяч мистецтв
України Олександр КОВШУН

Допущено до захисту
Зав. кафедри _____ / Віталій МІЗЯК /
11 червня 2025 р.

Харків 2025

ЗМІСТ

ВСТУП:	3
РОЗДІЛ I: «АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ДЖЕРЕЛА НЕДИ НЕЖДАНИ «ОТВЕТКА@UA»	5
1.1 Біографія та творчий шлях автора Неди Неждани.....	5
1.2. Історія написання та особливості художнього втілення моноп’єси «Otvetka@ua».....	9
1.3. Розбір основних подій згідно розвитку сюжету.....	11
РОЗДІЛ II: «МЕТОДИКА РОБОТИ НАД СЦЕНІЧНИМ ОБРАЗОМ» ...	14
2.1. Характеристика та аналіз образу Вона: психологічний портрет та мотивації.....	14
2.2. Образ головної героїні та її взаємовідносини з іншими персонажами.....	16
2.3. Робота над характером та характерністю.....	18
2.4. Надзавдання та наскрізна дія ролі.....	19
РОЗДІЛ III «СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ ВОНА»	21
3.1. Використання виразних засобів для становлення сценічного образу (голосова та пластична характеристиками, темпоритм ролі).....	21
3.2. Костюм, грим та реквізит	23
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Сучасна українська драматургія дедалі частіше звертається до тем війни, особистих трагедій та глибоких моральних конфліктів. Однією з найяскравіших представниць нової української драми є Неда Неждана — драматургиня, яка не боїться гострих, болючих тем і говорить мовою правди.

Її п'єса «Отvetka@ua» — це не просто художній твір, а емоційний документ епохи, що розкриває психологічні й моральні наслідки війни, спричиненої російською агресією проти України.

Назва твору — «Отvetka» — звучить як грубе, чужорідне слово, що одразу налаштовує на конфлікт і розрив. Авторка через діалоги, мовні зіткнення та внутрішню драму героїв, досліджує як війна руйнує не лише міста, а й родини, мрії, зв'язки між людьми. Особливу увагу в п'єсі приділено темі відповідальності: хто має дати «відповідь» — за вчинки, за мовчання, за зраду?

Цей твір — своєрідний крик душі, спрямований не лише на розкриття реалій війни, а й на осмислення власної ідентичності, мови, коріння. Він зачіпає болісні, але надзвичайно важливі питання, які має собі поставити кожен — особливо в часи війни[13].

Актуальність дослідження жіночого образу в драматургії Неда Неждани, зокрема в п'єсі «Отvetka@ua», обумовлена глибоким художнім осмисленням соціально значущих проблем сучасного українського суспільства. Серед них — гендерна нерівність, психологічне насильство, екзистенційна криза особистості, зрада та морально-етичні дилеми, що постають у контексті міжособистісних взаємин. Образ жінки у цьому творі постає не як пасивна жертва обставин, а як багатовимірна особистість, яка проходить крізь складний процес внутрішньої трансформації, самоусвідомлення та особистісної реабілітації.

У контексті суспільних трансформацій, спричинених війною, політичною нестабільністю та глибоким емоційним виснаженням, акцент на

жіночій вразливості й силі набуває особливої актуальності. Через художнє втілення жіночої долі, авторка порушує низку філософських і соціокультурних питань: про межі особистої свободи, відповідальність за власний вибір, допустимість певних моделей поведінки у стосунках та етичні орієнтири, що формують основу людської гідності.

Мета: створити цілісний сценічний образ головної героїні монодрами Неди Неждани «Отvetka@ua», та дослідити ефективні творчі методи акторської роботи над його втіленням.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких **завдань:**

- дослідити життєвий та творчий шлях автора;
- проаналізувати характеристику персонажа, її характер, психологічний портрет, мотивацію;
- встановити спосіб взаємовідносин головної героїні з іншими персонажами монодрами;
- визначити надзавдання та наскрізну дію ролі персонажа;
- створити і втілити образ персонажа;
- відібрати та практично втілити виразні засоби при створенні образу Вона: роботу над голосом, темпоритмом, гримом, костюмом, гримом та реквізитом.

РОЗДІЛ І

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ДЖЕРЕЛА НЕДИ НЕЖДАНИ «ОТВЕТКА@UA»

1.1. Біографія та творчий шлях автора –Неди Неждани

На мою думку, Неда Неждана – одна з найяскравіших постатей сучасної української драматургії та літератури. Її справжнє ім'я – Надія Леонідівна Мірошниченко. Народилася письменниця 8 червня 1971 року у місті Краматорську, що на Донеччині [12]. Саме з цього я можу зробити висновок, що рідний край, з його багатозаровою історією і непростю долею, відіграв значну роль у формуванні світогляду й художнього стилю авторки.

Дитинство

З раннього дитинства Неда проявляла цікавість до мистецтва. Її приваблювала література, театр і живопис. Перші спроби у творчості припали ще на шкільні роки, де вона активно брала участь у різних літературних конкурсах і самодіяльних виставах.

Цитуючи слова драматургині: "Коли мені було близько 11 років, однокласник і водночас мій друг вигдав мені прізвисько — Шекспір. Чому саме так — не маю пояснення, адже тоді я не писала п'єс, лише пробувала себе у віршах " [11].

У 12 років, Неда написала нову версію казки «Червоної шапочки», і тільки у цій виставі дівчинка перемогла вовка. Влітку, зі своїми друзями, зробили ляльки і поставили нову версію цієї казки у своєму дворі [10]. Перебуваючи у дитячому таборі, була ведучою вечора, та водночас зіграла роль принцеси. На мою думку, саме ці дитячі роки заклали фундамент для подальшого розвитку Неди Неждани як драматургині, поетеси, культурологині. Її ранні досвід організації вистав, участі в творчих заходах та глибоке занурення в мистецтво стали основою для формування унікального

стилю та глибокого розуміння театру як засобу вираження суспільних та особистих переживань.

Освітній шлях Неда Неждани

Київська художня школа: перші кроки в мистецтві

Початкову мистецьку освіту Неда здобула в Київській художній школі. Навчання в цьому закладі сприяло розвитку її естетичного смаку та художнього мислення. Саме тут вона отримала базові знання з образотворчого мистецтва, що згодом відобразилося в її сценографічному баченні театральних постановок.

Київський національний лінгвістичний університет: мовна підготовка

Наступним етапом її освіти став Київський національний лінгвістичний університет. Тут Неда поглибила знання з іноземних мов та філології, що дозволило їй вільно орієнтуватися в світовій літературі та драматургії. Вивчення мов сприяло розширенню її культурного горизонту та збагаченню літературного стилю.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»: культурологічна освіта.

Згодом Неда вступила до Національного університету «Києво-Могилянська академія», де здобула ступінь магістра з культурології. Навчання в цьому закладі надало їй глибокі знання з історії культури, філософії та соціології мистецтва. Це дозволило їй аналізувати культурні явища в широкому контексті та інтегрувати ці знання у власну творчість [12].

Професійна діяльність

Після завершення формальної освіти, Неда продовжила професійний розвиток у Центрі сучасної експериментальної драматургії під керівництвом А. Дяченка. Участь у цьому центрі сприяла її зануренню в практичну діяльність у сфері театру, де вона мала змогу експериментувати з формами та змістом драматургії, розвивати власний стиль та працювати над постановками.

У професійній діяльності, Неда Неждана проявила себе як журналістка інформаційного агентства УНІАН, керівниця театрального відділу журналу "Кіно-Театр", авторка публікацій у багатьох українських виданнях, таких як: "Дзеркало тижня", "Урядовий кур'єр", "ПК", "Літературна Україна", "Хрещатик" тощо. Також вона працювала завлітом у Київському обласному театрі імені П. Саксаганського, сценаристкою освітнього радіосеріалу "Життя відстанню в 10 хвилин" (Освітній Центр Реформ) і сценарною редакторкою серіалу "Любов — це..." (Західно-Європейський Інститут) [12]. Крім того, вона стала однією з ініціаторів створення театрального інтернет ресурсу "Віртеп" і упорядницею його драматургічної бібліотеки.

На початку 2000-х років вона остаточно зосередилася на драматургії, відчувши, що саме театр дає можливість найкраще поєднати слово, емоцію і дію.

Її перші п'єси одразу привернули увагу критиків і театральних діячів. Однією з найвідоміших стала драма «Той, що відчиняє двері», в якій авторка майстерно поєднала глибоку філософію з динамічним сценічним діалогом.

В її творах часто звучать теми пошуку себе, свободи вибору, боротьби людини зі страхами і суспільними стереотипами.

З 2001 року стає науковою співробітницею Центру загального мистецтва ім. Леся Курбаса, кураторкою драматургічних проєктів. Викладає теорію і практику драматургії. З 2013 року працює головою українського комітету мережі Євродрами Дому Європи і Сходу в Парижі (Франція).

На мою думку, важливу роль у її кар'єрі відіграла участь у міжнародних театральних проєктах. Неждана часто співпрацює з європейськими режисерами, драматургами, пропогандуючи українську культуру на світовій сцені. Вона є активною учасницею різних літературних та театральних фестивалів, зокрема, «Тижня актуальної п'єси» та «Київської театральної весни».

Крім драматургії, Неда Неждана пише також прозу, поезію, есеїстику. Її твори друкуються у провідних українських виданнях, перекладаючи

англійською, французькою, польською та іншими мовами. Вона не лише створює художні твори, й активно займається громадською діяльністю – виступає з права митців, захист культурної спадщини України, підтримує молодих драматургів.

Стиль написання

Стиль Неди Неждани відзначається символізмом, експериментами з формою, глибинною психологічною проробкою персонажів. Вона не боїться порушувати болючі теми – від війни і соціальної несправедливості до внутрішньої самотності й духовної кризи.

Впевнена, що з важливих тем, яку Неждана послідовно розвиває у своїй творчості, є тема війни. З початком російської агресії проти України, ця тема набрала ще більшої гостроти. Її драматургія відображає не тільки біль втрат, але й неймовірну силу духу українського народу, його прагнення до свободи і гідності. П'єса «Майдан Інферно», присвячена подіям Революції Гідності, стала одним із найважливіших творів у сучасному українському театрі [14].

Я вважаю, що творчість Неди Неждани має глибокий філософський підтекст. Вона ставить перед глядачем запитання, на які немає простих відповідей: що таке свобода? Чи існують межі між добром і злом? Чи здатна людина змінити світ, залишаючись вірною собі? Саме такі питання змушують замислитися, переосмислювати власне життя і роль у суспільстві.

Драматургія

Неда Неждана є авторкою двадцяти п'яти п'єс, деякі з них: «Зачаклований ховрашок», «Зоряна мандрівка», «Мільйон парашутиків», «Химерна Мессаліна», «Свято мертвого листя», «Самогубство самоти», «Коли повертається дощ», «Заблукані втікачі», «Потойбіч кохання», «Угода з ангелом», «Голос тихої безодні», «Ответка», та інші.

Неда Неждана має такі відзнаки:

- премія Миколи Кравця;
- премія видавництва «Смолоскип»;

- перемога в міжнародному конкурсі «Дні драматургів» у Ліоні;
- гранта президента України молодим письменникам;
- лауреат і переможниця мистецьких конкурсів (СТАРТ, «Коронація слова», «Смолоскип», «Київська Пектораль», Бієнале актуальних мистецтв), фестивалів в Україні, Білорусі, Польщі, Литві, Франції, Вірменії, Німеччині, Швеції [10].

Проаналізувавши біографію автора, можу зробити висновок, що Неда Неждана є яскравим прикладом того, як поєднання ґрунтовної академічної освіти, творчого пошуку та активної громадянської позиції здатне сформувати митця, чия діяльність має значний вплив на розвиток культури. Від ранніх років Неждана виявляла глибокий інтерес до гуманітарних наук, що згодом трансформувалося у прагнення осмислювати складні суспільні явища через художнє слово. Її освітній шлях — це не лише набуття знань у сфері мистецтва, філології та театрознавства, але й формування світогляду, відкритого до діалогу між культурами та епохами. Завдяки поєднанню глибокої теоретичної підготовки та активної участі в театральному процесі, Неждана змогла стати голосом свого часу, майстром, який через драму порушує актуальні теми, ставить важливі морально-етичні питання і водночас залишає простір для емоційного співпереживання. Її доробок є не лише художнім, а й соціальним явищем, що впливає на формування національної ідентичності та культурної свідомості. Сьогодні Неда Неждана — це не просто іменита драматургиня, а символ сучасної української драматургії, яка продовжує розвиватися, шукаючи нові форми й сенси в діалозі з глядачем та суспільством.

1.2. Історія написання та особливості художнього втілення монодрами Неди Неждани «Ответка@ua»

Монодрама Неди Неждани «Ответка», написана у березні 2017 року, а опублікована у 2019 році. Народилася, як реакція на реальні події, які

відбуваються в Україні з початку російської агресії. Присвячена Герою України, оперному співакові Василеві Сліпаку, який загинув на фронті, маючи позивний «Міф»[15].

Ідеї створення монодрами виникли з внутрішньої потреби авторки осмислити біль, який переживає кожен український народ, зокрема жінки, що опинилися в епіцентрі війни. Поштовхом для написання п'єси стали як особисті розмови, так і спостереження за тим, як війна змінює людське життя, ламає долі, залишає по собі травми, що не зникають навіть у мирному середовищі. Неждана прагнула створити образ героя-чоловіка через жіночий голос, надаючи тексту особливої емоційної глибини.

Назва "Ответка" походить із військової лексики і буквально означає "удар у відповідь". Неда Неждана хотіла показати не тільки страждання, а й силу українців, їхнє прагнення захищати себе та боротися за власну свободу.

Художнє втілення твору дуже емоційне й живе. У ньому переплітаються особисті історії героїв, реальні події війни і глибокі переживання. Авторка майстерно використовує внутрішні монологи, символи і навіть чорний гумор. Через ці художні засоби вона передає атмосферу болю, втрати, але також незламності духу. " Otvetka@ua" — це не тільки про війну як таку, а й про людську гідність, пам'ять і надію на перемогу.

Це монодрама, тому весь сюжет тримається на одній героїні, яка своїм монологом фактично проговорює цілу внутрішню історію — від спокійного життя до моменту катастрофи, а далі — до спроби знову зібрати себе по частинах. Такий формат надає твору глибокої емоційності й водночас — максимальної концентрації на темі.

Особливістю художньої побудови є те, що текст поєднує документальну правдивість із сильною особистісною лінією. Монолог побудований як сповідь, емоційно насичена, чесна, болюча. Авторка використовує сучасну мову, живі інтонації, короткі фрази, що іноді звучать як крик або тиша. Це не просто історія окремої жінки — це голос цілого

покоління, яке пережило війну не як новину, а як реальність. Важливою рисою є взаємодія внутрішнього і зовнішнього простору: текст не замикається тільки на особистому болі, він переходить у ширший контекст — громадянський, національний. Героїня виступає не лише як жертва, а як людина, яка шукає відповідь — на питання "чому", "за що", і головне — "як далі жити".

Таким чином, «Otvetka@ua» — це не просто художній твір, а глибоке емоційне, філософське й соціальне висловлення про трагедію війни, побачене очима жінки. Монодрама має потужне психологічне, патріотичне та естетичне навантаження. Вона виконує важливу функцію — збереження пам'яті, осмислення війни як реальності, яку проживає ціле покоління. Також важливо відмітити, що це — дуже сильний театральний матеріал, що надає актору унікальну можливість зануритися в реальний біль і перетворити його на мистецтво, що говорить напям'я з глядачем [1, с.6-14].

1.3. Розбір основних подій згідно розвитку сюжету

Експозиція:

На початку твору перед нами постає образ молодої жінки — героїні яка перебуває у стані внутрішньої спустошеності та самотності. Вона сидить із горнятком гарячої кави, яка зігріває її холодний внутрішній стан. Героїня розпочинає щиру сповідь про власне життя, про пережите і наболіле. Їй необхідно виговоритися, знайти слова для свого болю, адже мовчання вбиває ще більше. Вона опинилася у складній кризовій ситуації, і тепер намагається знайти сенс подальшого існування в умовах самотності та втрати.

Зав'язка:

Героїня поринає у спогади про початок війни — трагічну подію, що зруйнувала її світ і позбавила віри у справедливість. У її голові виникає низка болючих запитань: чому світ такий жорстокий, чому зникають найрідніші, як

прожити життя після втрати коханого? Раптом ситуація ускладнюється, коли вона отримує неочікуване повідомлення з іншої країни, де її запрошують стати дружкою на весіллі. Це повідомлення шокує її, бо насправді зовсім недавно вона ховала свого коханого. Цей контраст між радістю весілля і трауром у її серці викликає внутрішній конфлікт. Вона запитує себе: як реагувати на таке запрошення? Чи можливо взагалі святкувати після зради, коли біль ще такий свіжий? [4, с.102].

Розвиток дії:

Незважаючи на сумніви, героїня вирішує дізнатися більше про майбутнє весілля, та майбутнього чоловіка подруги. На одному з відео, вона чує голос, який здається їй знайомим. Це змушує її звернутися до знайомого спеціаліста, що має можливість через спеціальні програми ідентифікувати голос. Упродовж всієї вистави жінка шукає втіху в музиці — для неї це особлива мова душі, яка здатна заспокоїти й повернути внутрішню рівновагу. Вона згадує мирне дитинство, щасливі миті без звуків сирен і вибухів. Проте реальність жорстока — вона знову і знову повертається до думки про те, чому добрі люди гинуть, а ті, хто говорять про мир, при цьому чинять насильство. Особливе місце у розповіді займає згадка про її вагітність — героїня чекає на дитину від загиблого коханого. Спогади про нього переносять її у Париж, де вони провели разом незабутній вечір в Опера Бастій.

Для неї, той вечір був особливим, бо поруч був він, той, від кого калатало серце мов сполохана птаха. Гортаючи знов сторінку подруги, вона помічає фото з Парижа — місце, яке для неї стало символом кохання. Подруга пише, що мріє провести там медовий місяць, адже її наречений заробив непогані гроші. Це ранить героїню, бо повертає до гірких спогадів: вона так і не встигла розповісти коханому про дитину, а тепер він — лише образ її пам'яті. Його вбив снайпер, і вона чула той голос, коли він похвалився на відео що вбив.

Кульмінація:

Нарешті, на телефон приходить довгоочікуваний дзвінок. Їй повідомляють, що результат підтвердив: голос з обох відео мають дев'яносто сім відсотків збігу. Це стає точкою перелому. Героїня звертається до вищих сил, до космосу, до всесвіту — просить справедливості, просить “ответку”. Цей біль трансформується у чітке бажання – домогтися правди і відплати.
Розв'язка:

Відповідь не змушує себе чекати. Героїню повідомляють, що його знайшли і весілля не буде. Він був снайпером, тим хто забрав життя її коханого. Вона зв'язується з подругою, висловлюючи все, що накопичилося в її душі. Відчувши, що справедливість відновлено, героїня розуміє: вона вже не самотня — вона має дитину, яку виховуватиме з любов'ю, у звуках музики, яка відтепер є символом батька, що так і не встиг обійняти своє дитя. Музика у фіналі набуває сакрального значення: це не лише мистецтво, а й пам'ять, надія, духовний зв'язок між поколіннями, що передається через серце [9].

РОЗДІЛ II

«МЕТОДИКА РОБОТИ НАД СЦЕНІЧНИМ ОБРАЗОМ»

2.1. Характеристика та аналіз образу Вона: психологічний портрет та мотивації

Метод роботи над роллю полягав у роботі в реалістичному-психологічному напрямку.

Центральний персонаж монодрами — жінка 20-40 років. Вона переживає глибоку психологічну трансформацію на тлі війни, соціального зламу та особистого болю. Жінка без імені, позначена лише як «Вона». Такий прийом одразу робить її узагальненим образом, в якому можна впізнати безліч реальних жінок, що пережили війну на Донбасі. Проте в межах твору ця безіменність не означає відсутність індивідуальності — навпаки, глядач відкриває багатий внутрішній світ героїні, повний спогадів, болю, запитань і надії.

Психологічний портрет

Вона постає як людина, яка була вкинута у вир страшних подій, не маючи жодного впливу на те, що відбувається. Її стан змінюється протягом монологу: від розгубленості та страху — до осмисленого, хоч і болісного прийняття реальності. Внутрішній світ героїні — не хаотичний, а глибоко структурований переживаннями, які спресовані у сповідь.

Вона намагається зберегти в собі залишки колишнього життя — пам'ять про близьких, про буденну радість, про себе «до війни». Але весь цей внутрішній фундамент поступово руйнується під тиском подій, через що вона змушена переглянути своє ставлення до світу. Її мовчазна гідність і здатність говорити про найболючіше — ознаки внутрішньої сили, що не відразу кидається в очі.

Мотивація дій

Мотиви героїні — прагнення бути почутою, донести свою правду до світу. Її монолог — це не лише емоційна сповідь, але й спроба звернутися до суспільства з закликом не мовчати, не ігнорувати досвід жінок, які втратили дім, мир, упевненість у завтрашньому дні. Вона хоче, щоб її біль мав сенс — щоб хтось на нього відгукнувся.

У глибині її мотивації лежить не бажання помсти, а прагнення справедливості, людяності, визнання. Її боротьба — це боротьба за право на пам'ять, на гідність, на власний голос у хаосі війни. Вона не хоче, щоб історія знову повторилась — тому й говорить, іноді навіть кричить, але завжди щиро.

У кожному слові — біль і сила водночас. У цьому звучить виклик: «Ви мовчали, коли мені було боляче. Тепер я говоритиму так, щоб ви не змогли не чути». Феміністичний вимір Героїня втілює сучасний феміністичний дискурс, але не через політичні гасла, а через реальну боротьбу жінки за право бути почутою. Її постать протистоїть образу жертви. Вона проходить крізь приниження, але не знищується — навпаки, відроджується у своїй правді та гніві. Саме її гнів стає «ответкою» — відповіддю на мовчання суспільства, байдужість держави, жорстокість війни.

Метафоричне значення

Героїня «Otvetka@ua» є персоніфікацією України — зраненої, але незламної. Її історія — не лише особиста трагедія, а спільна пам'ять, колективний досвід тисяч жінок, які стали жертвами насилля, війни, втрат. Через її постать звучить ідея: навіть після найстрашнішого можна вистояти, навіть після тиші можна сказати головне. Сила у вразливості. Попри пережиту травму, героїня не втрачає людяності. Її образ — не помста, а очищення, не прокляття, а пробудження. Через емоційну щирість, нервовість, навіть розірвану мову вона проговорює правду, якої всі боялись. І в цьому — її перемога. Її вразливість стає зброєю. Її злам — початком нового ствердження [5, с.327-354].

Отже я можу зробити висновок, що головна героїня моно-бомби «Otvetka@ua» — це не просто жінка, це голос покоління, яке пройшло через пекло війни, насильства й мовчазної зради з боку суспільства. Вона не просить співчуття — вона вимагає правди. Її образ — крик. Неда Неждана створила не трагедію жінки — а трагедію часу, в якій жінка нарешті бере слово. Її історія — це не лише театральна роль, а жива правда, що звучить зі сцени прямо в серце кожного глядача.

2.2. Образ головної героїні та її взаємовідносини з іншими персонажами

Головна героїня, «Вона» — це сильна жінка, яка пережила втрати через війну, але не втратила віри в перемогу. Вона підтримує інших і заряджає їх своєю стійкістю. У неї не має імені, бо її досвід — це не виняток, а голос багатьох жінок, які стали заручницями війни. Її монолог — не просто сповідь, а вікно в душу людини, яка втратила все і змушена заново вибудувувати своє внутрішнє «я». В її душі вирує неймовірний біль, але цей біль не перетворюється на безпорадність — навпаки, стає джерелом стійкості та прагнення до боротьби.

Вистава побудована у формі монологу, проте інші персонажі постійно присутні — не фізично, а у спогадах, образах, емоційних відгуках. Вони постають як голоси з минулого й теперішнього, як внутрішні співрозмовники, з якими героїня веде діалог [3, 293-294].

Рідні та близькі

Відносини з рідними сповнені любові, тепла і трагічного суму. Вона згадує матір, батька, сестру чи брата — кожного з тих, хто втратив щось через війну. Втрата коханого чоловіка, який загинув на фронті, — найболючіша рана. Його присутність вона відчуває постійно, адже носить під серцем його дитину. На мою думку саме це додає монологу особливої

чуттєвості — любов, яка не згасає навіть після смерті, перетворюється на джерело сил й надій.

Вороги

Окупанти — це не лише зображення фізичної загрози, а й морального виклику. Вона не просто осуджує їхні дії — вона намагається зрозуміти, як звичайні люди здатні перетворитися на агресорів. Її внутрішній конфлікт полягає в поєднанні гніву й спроби досягнути масштаби втрат людяності. Саме це на мою думку допомагає глядачеві побачити не лише героїню, яка бореться, а й мислячу особистість, яка шукає відповіді.

Подруга дитинства

Окреме місце займає образ подруги, яка виявилася на іншому боці фронту. Її зрада дуже болюча — не лише як політична позиція, а як особиста втрата довіри. Запрошення від людини яка ніби не бачить трагедії, — це цинічне нагадування про розкол, що пройшов навіть через близькі зв'язки. Саме ці моменти створюють ефект внутрішнього напруження й викликають у глядача співпереживання та обурення.

Побратими та волонтери

У згадках про побратимів, волонтерів і тих, хто поруч у боротьбі з'являється мотив єдності. Це люди, які, попри власні втрати, підтримують одне одного, не дозволяють зневіритись. Я вважаю що саме ці образи додають сили монологу, показуючи, що героїня не одна. Її зв'язок з ними — це простір безумовної довіри, де не потрібні зайві слова.

Суспільство

Ще одна дуже важлива складова — це звернення до суспільства. Героїня прагне бути почутою, її слова — це виклик байдужості, крик душі, яка не хоче мовчати. У її монологі звучить надія, що спільний біль стане поштовхом до дій, що трагедія об'єднає, а не роз'єднає.

Таким чином, хоча дія монодрами обертається навколо єдиного голосу, внутрішні взаємини з іншими персонажами — емоційно насичені й багатогранні. Вона — жива людина серед відлуння минулого, серед образів,

що не дають спокою. Її монолог — це крик з темряви, що шукає світло, відповідь, правду. Через її внутрішній діалог із тими, кого вже немає, з тими, хто поруч, і з усім суспільством, глядач має нагоду глибше зрозуміти ціну втрати і велич людського духу.

2.3. Робота над характером та характерністю

Робота над характером у монодрамі — процес глибокого занурення в психоемоційний світ персонажа, що вимагає не лише технічної акторської майстерності, а й чутливості, емпатії та здатності до глибокої внутрішньої трансформації. У контексті монодрами «Otvetka@ua» ця задача ускладнюється ще й тим, що актор залишається на сцені наодинці, тобто весь емоційний, інтелектуальний і фізичний простір вистави наповнений лише його присутністю.

Поняття «характер» (від грец. прикмета, відбиток) у театрі означає сукупність індивідуальних ознак особистості героя, які проявляються в його поведінці, емоційних реакціях, мовленні, світогляді. Характерність — це, відповідно, спосіб, у який ці ознаки стають пізнаваними й виразними для глядача. У монодрамі характерність має виняткове значення, адже саме завдяки їй актор розкриває глибину персонажа, створюючи живий, багатовимірний образ.

У випадку з головною героїнею монодрами, її характер можна визначити як багатогранний і складний. Вона — сильна, інтелектуальна, глибоко емоційна, рішуча, морально вивищена особистість, яка проходить через болючий особистий досвід втрати. З певними рисами характеру було легко працювати завдяки власному досвіду: теми війни, болю, втрати та надії мають відгук у серці кожного, хто проживає цей час. Саме це емоційне співзвуччя допомогло швидко увійти в образ героїні.

Однак не все виявилось простим. В процесі опрацювання образу виникли певні труднощі, які були цілком природними.

По-перше, текст монодрами насичений символами, підтекстами й метафорами, які не можна просто вимовити — їх потрібно пропустити через себе, осмислити, відчути. Сама «ответка» — багатозначний образ, що може означати як відплату, так і нове життя, народжене з руїн минулого. Така багатошаровість вимагала глибокого аналізу, інтерпретацій та, зрештою, внутрішнього прийняття.

По-друге, психологічне навантаження в монодрамі надзвичайне. Постійний внутрішній монолог героїні, її болючі роздуми й спогади, емоційна напруга — все це вимагало від мене не просто гри, а повного занурення в переживання персонажа. Іноді було складно відкриватися, адже страх перед власними сильними емоціями стримував. Але завдяки постійній роботі над образом, пошуку мотивації кожного слова і дії, мені вдалося вийти за межі себе, зняти емоційні блоки і відчути свободу у вираженні найглибших почуттів.

У підсумку, робота над характером та характерністю героїні монодрами стала для мене не лише акторським досвідом, а й особистісним зростанням. Цей процес вимагає чесності перед собою і глядачем, сміливості прожити чужий біль як власний і водночас не втратити внутрішнього балансу. Саме так і народжується справжній образ — правдивий, глибокий, незабутній.

2.4. Надзавдання та наскрізна дія ролі

Під час опрацювання образу головної героїні «Вона», потрібно було спочатку зрозуміти, яка саме ціль визначає її поведінку, що їй керує.

Вона це — втілення жіночого досвіду, який пройшов крізь жахи війни. Через свої слова вона прагне не просто розповісти про події, а поділитися внутрішнім болем, передати той душевний слід, який залишила в ній війна.

Її головна мета — дати глядачеві відчути, що стоїть за сухими новинами і заголовками — реальні втрати, страхи, зруйновані мрії. Вона

говорить не для того, щоб викликати жалість, а щоб достукатися до серця, змусити замислитися, що переживає людина, яка втратила все, крім правди.

Монолог героїні — це заклик почути, зрозуміти і не забути, звернення до глядача як до свідка особистої та національної трагедії. Саме в цьому — суть її надзавдання: пробудити в кожному, хто слухає, співчуття і відповідальність.

Наскрізна дія

Упродовж усього сценічного монологу героїня проходить складний внутрішній шлях — між пам'яттю про минуле мирне життя та жорстокою реальністю війни, яка все перекреслила. Її переживання не показові, а глибоко особисті. Кожне слово, кожен жест — спроба втримати в собі залишки людяності, не втратити самоповаги і не дозволити болю знищити надію.

Її основна дія — пошук внутрішньої опори в зруйнованому світі, прагнення знайти сенс у тому, що пережила, і передати цей досвід іншим. Вона мовби звертається не лише до глядача, а до всього людства — з проханням не бути байдужими.

Для мене ця роль — справжній емоційний виклик, адже потрібно не просто зіграти біль чи втрату, а прожити цей досвід на сцені, пропустити його через себе. Головне завдання — знайти тонку межу між стриманістю і внутрішнім вибухом, передати не зовнішню ефектність, а тихий крик душі, який і є справжньою силою цього образу[6, с.69].

РОЗДІЛ III

СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ «ВОНА»

3.1. Використання виразних засобів для створення сценічного образу (голосова та пластична характеристики, темпоритм ролі)

Сценічний образ — це складна система, в якій переплітаються зовнішні та внутрішні прояви персонажа. Для актора важливо не лише передати текстову складову ролі, а й наповнити її життям — через голос, рух, темп.

[7 с.23]. У випадку з роллю Вона, яка є глибоко психологічною та драматичною, ці засоби набувають особливої ваги. Вони стають ключем до внутрішнього світу героїні, дозволяють не просто показати емоції, а зробити їх відчутними для глядача.

Голос як емоційний інструмент

Голос у монодрамі — це не просто засіб комунікації, а повноцінний драматургічний інструмент. Його тембр, динаміка, інтонаційна гнучкість можуть відобразити цілий спектр почуттів — від приглушеного болю до несподіваного вибуху гніву. Вона говорить мовою травми: її фрази можуть бути уривчастими, сповільненими, а іноді — глухими, наче вимовленими крізь внутрішній спротив. Іноді вона мовчить — але саме в цій тиші чуються найгучніші крики її душі. Цей ефект досягається завдяки правильному володінню паузами, диханням, інтонаційною модуляцією.

Крім того, голос героїні взаємодіє з простором сцени — він «гасне» в тіні або «пробиває» тишу, залежно від настрою моменту. Наприклад, коли вона згадує про щось інтимне або болюче — її голос стає майже шепотом, а глядач, напружуючи слух, мимоволі включається в цей психоемоційний контакт.

Пластика — мова тіла та жесту

Жест, постава, міміка — це ніби ще один рівень тексту, тільки невербального. У випадку з Вона, кожен рух — продовження її емоцій.

Немає зайвих жестів, бо надмірність могла б зруйнувати атмосферу внутрішнього болю. Вона може довго сидіти нерухомо, але ця нерухомість — не пасивність, а напруження. Її тіло немов опирається спогадам, воно «глухе» до навколишнього світу.

Особливу увагу слід звернути на дрібні жести: як вона тримає руки, як опускає плечі, як повільно піднімає погляд. Кожен із цих елементів має психологічне підґрунтя. Наприклад, стискання рук може символізувати внутрішню боротьбу, а затяжне зупинення перед кріслом — страх перед черговим болючим спогадом.

Темп і ритм — структура внутрішньої динаміки

Темпоритм у монодрамі — це не механічна зміна швидкості, а відображення стану душі персонажа. У ролі Вона темп є живим — він не підкоряється чітким правилам, а реагує на психоемоційні зміни. Згадуючи травматичні події, героїня прискорюється — її слова, рухи, навіть подих втрачають розміреність. У моменти внутрішніх роздумів — навпаки, настає пауза, час «зупиняється».

Зміна темпоритму в межах однієї сцени — це ще й спосіб драматичного контрасту. Наприклад, після емоційного спалаху героїня різко переходить до повільного, важкого мовлення — це підкреслює виснаження, внутрішній надлом. Така побудова ритму не лише створює емоційний напруження, а й дає глядачеві змогу «дихати» разом із героїнею [2, с.26-33].

Єдність засобів як основа образу

Важливо підкреслити, що жоден із виразних засобів не працює окремо. Голос підсилюється пластикою, ритм підтримується інтонацією, а мова тіла відповідає динаміці монологу. Саме в цій взаємодії народжується повноцінний сценічний образ — правдивий, глибокий, живий.

У ролі Вона немає місця механічності — усе має йти від внутрішнього переживання. Актор не «грає» емоції, а проживає їх, і саме тому виразні засоби стають не просто технікою, а способом існування на сцені. Це

своєрідна «психологічна хореографія», де кожен рух, звук і пауза — це крок до правди.

Отже, я можу зробити висновок, що виразні засоби акторської гри є не лише формальними інструментами, а серцевиною образу. У ролі Вона вони перетворюються на засіб глибокого емоційного зв'язку між актором і глядачем. Через голос, пластику й темп героїня «говорить» навіть тоді, коли мовчить. І саме це мовчання — найсильніший крик душі.

3.2. Костюм, грим та реквізит

На мою думку, костюми та реквізити відіграють дуже важливу роль у виставі. Костюм моєї героїні – не просто одяг, а її зовнішня шкіра, через яку дихає її внутрішній світ.

Протягом всієї вистави костюм героїні залишався незмінним та повністю відповідав її характеру та поведінці.

Одяг та прикраси:

- біла сукня середньої довжини, що підкреслила ніжність та вразливість образу;
- теплі білі шкарпетки замість взуття, що символізували домашній затишок і певну відстороненість від зовнішнього світу;
- чорні колготки, які створювали контраст і додавали легкого драматизму;
- маленькі срібні сережки – єдиний постійний аксесуар, що натякав на скромність та стриманість героїні;
- у одній із сцен – браслет з синьою квіткою, що підкреслював ніжну емоційну складову;
- зачіска: розпущене, злегка підкручене по довжині волосся, яке додавало легкості образу;
- макіяж – легкий, майже непомітний, що робив обличчя природнім;
- тон шкіри- блідий, що створювало враження тендітності;

- брови – природні, охайно вкладенні;
- губи – сухі, знебарвлені, як відображення внутрішньої порожнечі, втоми;
- очі – невеликі темно-коричневі стрілки, та світло рожеві тіні, що додавали ніжності погляду;

Реквізити:

- горнятко кави – ще один ранок;
- парасолька синього кольору в білий горошок – згадка про перше побачення ;
- телефон у рожевому чохлі – віра у дзвінок який змінить усе;
- музична шкатулка – уламок спогаду, що не хоче забутись;
- синтезатор – мова душі, те що мотивує ;
- невеликий папірець та олівець – спогади про справжню віру, підтримка;
- тактична флісова кофта – остання річ яка тримає спогад від якого тепло і водночас болісно [8, с.82].

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було здійснено всебічний аналіз життєвого і творчого шляху драматурга, що дало змогу краще зрозуміти умови та обставини, в яких було створено монодраму. Такий глибокий підхід дозволив не лише осягнути соціальні, культурні та мистецькі впливи, що формували світогляд автора, а й простежити, як особисті переживання та емоційний досвід митця трансформувалися у художню форму. Це забезпечило ґрунтовну основу для осмислення драматургічного матеріалу з точки зору виконавця.

Особливу увагу в дослідженні приділено психологічному портрету головної героїні. Аналіз мотивацій персонажа, внутрішніх конфліктів, особистісного розвитку й трансформації дозволив глибше розкрити її характер та багатогранність. Через детальне вивчення емоційних і ментальних станів героїні вдалося вибудувати логічну траєкторію її сценічної поведінки. Такий підхід дав змогу не лише зрозуміти психологічну логіку персонажа, а й знайти акторські засоби для її точного та виразного втілення на сцені.

Окремо було проаналізовано взаємодію героїні з іншими персонажами, які, хоча й не присутні фізично на сцені, існують у її уяві й мають суттєвий вплив на розвиток драматичної дії. Виявлено, що ці внутрішні діалоги підсилюють емоційне напруження, розкривають глибину самотності героїні та акцентують її потребу у спілкуванні, розумінні та прийнятті. Завдяки цьому монолог набуває діалогічної природи, а сценічна дія стає більш наповненою і психологічно достовірною.

Важливим аспектом стало визначення наскрізної дії та надзавдання персонажа. Було встановлено, що головна героїня прагне осмислити власне минуле, переосмислити події свого життя та знайти душевне звільнення через проговорення глибинної правди. Це стало ключовою внутрішньою

мотивацією, яка визначила динаміку і логіку розвитку образу протягом усього сценічного дійства.

У практичній частині дослідження була реалізована система акторських засобів виразності. Робота над голосом, інтонаційною палітрою, темпоритмом, а також зовнішні трансформації за допомогою гриму, костюму та реквізиту дозволили створити повноцінний, емоційно насичений сценічний образ. Застосування цих елементів допомогло глибше передати драматизм внутрішнього стану героїні та втілити авторське бачення у художньо переконливій формі.

Таким чином, здійснене дослідження не лише дало можливість глибше пізнати природу монодрами як жанру, а й стало практичним інструментом у процесі акторської роботи над складним і психологічно насиченим матеріалом. Це сприяло формуванню цілісного сценічного втілення ролі, що відображає багатовимірність внутрішнього світу героїні та розкриває потенціал монодрами як потужного засобу театрального мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Статті з періодичних видань

1. Бондарева О. Є. Митець як воїн: нові героїко-міфологічні модули біографізму у п'єсі Неди Нежданої «OTVETKA@UA» // Південний архів. Серія: Філологічні науки. 2022. Вип. 89. С. 6–14. URL: <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/download/802/797/1695>
2. Веселовська Н., Литвин Н. Мовностилістичні особливості монодрами «OTVETKA@UA» Неди Нежданої // Лінгвостилістичні студії. 2021. Вип. 14. С. 26–33.
3. Донченко Н. П., Винар О. Б. Складові системи сценічного мовлення як основа художнього образу // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2018. Вип. 25. С. 293-294.

Книги 2 і більше авторів

4. Бобир О. В., Буденний В. Й., Мамчич О. Б., Нікітіна Н. П. Словник-довідник літературознавчих термінів / за ред. О. В. Бобира. Чернігів : ФОП Лозовий В. М., 2016. С. 41–97.

Книги 1 автора

5. Станіславський К. Робота актора над собою: у творчому процесі переживання. Київ : Мистецтво, 1953. с.327-354
6. Станіславський К. Робота над роллю (“Ревізор”). Реальне відчуття життя п'єси та ролі (1936–1937). Львів, 2018. С. 69.
7. Лесь Курбас у театральній діяльності, в оцінках сучасників: документи / упоряд. О. Зінкевич. Київ : Смолоскип, 1989. с.23.

Статті зі збірників наукових праць

8. Несен І. Жанрові особливості костюму в Театрі Корифеїв (1882–1914 рр.) // Збірник наукових праць. С. 82.

Інтернет-ресурси (електронні документи, сайти)

9. Неждана Н. OTVETKA@UA [Електронний ресурс] // Центр ім. Леся Курбаса. URL: <https://kurbas.org.ua/dramlab/neda/otvetka.pdf>

10. Неждана Н. Біографія та цікаві факти [Електронний ресурс]. URL: <https://dovidka.biz.ua/neda-nezhdana-biohrafija-ta-tsikavi-fakty/>
11. Неждана Н. Життя, творчість, плани: творча зустріч у Миколаєві [Електронний ресурс] // Суспільне. URL: <https://suspilne.media/mykolaiv/169674-pro-tvorcist-teatr-ta-plani-u-mikolaevi-vidbulasa-tvorca-zustric-iz-dramaturgineu-nedou-nezdanou/>
12. Неждана Н. – Вікіпедія [Електронний ресурс]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Неда_Неждана
13. ОТВЕТКА@UA – Вікіпедія [Електронний ресурс]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Otvetka@ua>
14. Онлайн журнал “MIZANSCENA” “Театр, перш за все, – це люди та ідеї” Неда Неждана (частина перша) [Електронний ресурс]. URL: <https://mizanscena.com/>
15. Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесья Гончара. Василь Сліпак – оперний співак, патріот, воїн [Електронний ресурс]. URL: <https://lib.kherson.ua/vasil-slipak.htm>

ДОДАТКИ

1. Афіша

1. Сценічне втілення

3.Кадри з відео роботи над образом

